

Іванчук Наталія Віталіївна,
старший науковий співробітник відділу
організації наукової діяльності та захисту
прав інтелектуальної власності
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Побудова правової держави та громадянського суспільства в Україні передбачає суттєве підвищення правосвідомості та правової культури усіх суб'єктів суспільних відносин, оскільки без них неможливо побудувати таку державу і суспільство. Успішне вирішення цих завдань залежить від багатьох факторів, у тому числі і від рівня правового виховання і правової освіти населення країни.

Система правового виховання склалася ще в античних Греції та Римі, де у громадян вже з дитячих років виховувалася повага як до законів, так і до встановлених порядків.

Правове виховання є необхідною умовою підвищення правової активності громадян, формування правової культури суспільства, окремих соціальних груп або колективів, подальшого зміцнення законності і правопорядку. Воно тісно пов'язане з іншими видами соціального виховання – моральним, ідейно-політичним, естетичним, професійним та ін..

Правове виховання – це цілеспрямований, повсякденний і систематичний вплив держави та її органів, громадських об'єднань і організацій на свідомість людей з метою виховання у них відповідного рівня правової свідомості, правової культури і зразкової правомірної поведінки.

Метою правового виховання є надання громадянам необхідних для нормальної життєдіяльності юридичних знань, формування у них правових переконань, а також формування мотивів і звичок, правомірної, соціально активної поведінки. Тобто навчити їх поважати та додержуватися законів і підзаконних актів, виробити у них стійку орієнтацію щодо законослухняної поведінки.

Правове виховання – це складна і багатоаспектна система діяльності, що забезпечує його порядок і організацію.

До основних елементів, які складають систему правового виховання, відносяться:

1) суб'єкти, тобто державні органи, їх посадові та службові особи, громадські організації, політики, юристи,

викладачі, журналісти та інші спеціально уповноважені державою особи, що здійснюють правовиховну діяльність;

2) об'єкти, тобто свідомість (думки, почуття, уявлення), воля та поведінка громадян, окремих соціальних груп або колективів, яку під час правовиховного процесу необхідно сформувати надавши їй правових знань, навичок і вмій. Конкретними групами людей, які можуть вважатися об'єктами правового виховання, є діти дошкільного віку, діти шкільного віку, молодь, дорослі люди, працююча частина населення;

3) механізм правового виховання, який є засобом управління правовиховним процесом та визначає межі дій, місце та значення кожного його компонента, тобто за допомогою якого суб'єкти правового виховання впливають на суспільну і індивідуальну свідомість громадян, допомагаючи їм сприйняти правові принципи і норми.

Правове виховання здійснюється у певних формах, серед яких виділяють такі основні:

1) правова освіта (навчання), тобто процес передачі, накопичення та засвоєння правових знань у всіх дошкільних, загальних середніх, вищих навчальних закладах, установах підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів. Однією із цілей правової освіти є подолання правового нігілізму, який є антиподом правової культури, коли громадяни свідомо заперечують, ігнорують і негативно ставляться до права, чинного законодавства та правових форм організації суспільних відносин, прав і свобод інших людей. Правовий нігілізм породжує правопорушення і тому він несумісний з правовою державою;

2) правова пропаганда, тобто цілеспрямована діяльність по формуванню у більшості населення з застосуванням, як правило, засобів масової інформації, високого рівня правосвідомості і правової культури, роз'яснення правової політики держави і розповсюдження правових ідей, вимог та іншої правової інформації;

3) правова агітація, тобто правовий вплив на правосвідомість та настрої невеликої кількості населення шляхом колективних та індивідуальних співбесід, виступів на мітингах, зборах, а також за допомогою засобів масової інформації;

4) правове самовиховання, тобто цілеспрямована, повсякденна, систематична і самостійна діяльність громадян по оволодінню правовими знаннями і навичок правомірної поведінки. Важливим елементом процесу правового виховання виступають різні методи правовиховної діяльності.

Метод правового виховання – це сукупність прийомів і способів, за допомогою яких здійснюється вплив на формування у населення правових знань, умінь і навичок, поваги до права і тих суспільних відносин, які регулюються і охороняються чинним законодавством.

До основних методів правового виховання належать:

1) метод переконання, який передбачає вплив вихователя на свідомість, почуття і волю вихованців різноманітними засобами з метою формування у них позитивних особистих якостей та активної життєвої позиції;

2) метод позитивного прикладу, який передбачає цілеспрямований і систематичний вплив на свідомість і поведінку вихованця сукупністю позитивних особистих прикладів з боку вихователя;

3) метод заохочення, який передбачає застосування комплексу засобів морального і матеріального стимулювання за успіхи та кращі результати у різнобічній діяльності вихованців;

4) метод примусу, який передбачає застосування таких заходів, які впливають на свідомість і поведінку невихованої частини населення і тим самим примушує їх виконувати покладені на них обов'язки та чинне законодавство всупереч їх волі. Також вихователь примушує вихованця вдосконалювати свої кращі якості і відмовлятися від шкідливих звичок.

Правове виховання може бути ефективним лише за дотриманням таких провідних засад, як науковість, плановість, систематичність, послідовність і диференційованість, забезпечення комплексного підходу, а також створення сприятливих умов для реалізації розвиненої здорової правосвідомості на практиці.

Список використаних джерел

1. Теорія держави та права : навч. посіб. / Є. В. Білозьоров та ін. / за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. Київ : НАВС ; Освіта України, 2017. 320 с.

2. Цвік М. В., Петришин О. В. Загальна теорія держави і права : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Харків : Право. 2009. 584 с.

3. Лисогор В. Правова культура як елемент механізму реалізації прав і свобод громадян. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 5. С. 19–21.

4. Кутиркін А. Шляхи розвитку теорії та практики правового виховання населення України. *Право України*. 2008. № 3. С. 122–125.

5. Голосніченко І. Правосвідомість і правова культура у розбудові української держави. *Право України*. 2005. № 4. С. 24–25.

6. Макаренко Л. О. До проблеми формування правової культури в Україні. *Віче*. 2007. № 18. С. 52–53.

7. Макушев В. П. Правова та громадянська культури як різновид соціокультурних факторів з формування системи стримувань і протигаг побудови громадянського суспільства. *Право і суспільство*. 2009. № 3. С. 8–16.

8. Кельман М. С. Загальна теорія права : підручник. Київ : Кондор, 2002. 353 с.

Колодій Олексій Анатолійович,
старший викладач кафедри теорії
держави та права Національної академії
внутрішніх справ, доктор юридичних
наук

МАЙНОВІ ПОВНОВАЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Дослідження майнових повноважень Українського народу необхідно розпочати із сучасного розуміння понять «майно», «власність», «право власності».

Отже, у шеститомній «Юридичній енциклопедії» зазначається, що «**МАЙНО** у цивільному праві – 1) Певна річ або сукупність речей, у т.ч. гроші і цінні папери. Вживається для визначення об'єктів права власності, предмета договорів дарування, майнового найму, позики тощо. 2) Сукупність речей та майнових прав (прав вимоги) певної особи (актив). Вживається у нормах про охорону М. гр-нина, визнаного безвісти відсутнім, а також у нормах про відповідальність юрид. осіб. 3) Сукупність прав та обов'язків певної особи, які характеризують її майнове становище. До складу М. у даному розумінні входять речі і права вимоги, що належать певній особі і визначають актив М., а також її борги, що становлять пасив М. Використовується у нормах стосовно спадкоємства, реорганізації юрид. осіб, оскільки до правонаступників переходять не лише права, а й обов'язки, тобто створюється універсальне правонаступництво» [1, с. 551].

Грунтуючись на цих визначеннях можна однозначно стверджувати, що майно набуває неодноманітних юридичних ознак, сутності та змісту, по різному розглядається, розуміється та тлумачиться і це залежить від предмету та методу правового